

Joop van Riessen

Vertrouw me

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK

DEVENTER

Moskou, 1974

‘Petrovna, Tatjana!’

Een barse stem galmde door de gang. Ze schrok op uit haar hazenslaapje en keek op. Er stond een man in witte hemdsmouwen in de deuropening, zijn handen in de zij. Hij had een vadsig lijf met een dikke buik.

Toen gleed haar blik omhoog naar zijn gezicht. Haar adem stokte. De man had een angstaanjagend harde blik, zijn ogen boorden zich in de hare.

‘Kom,’ gebod hij en liep zijn kantoor weer in.

Ze stond op en volgde met knikkende knieën.

Half open jaloezieën verduisterden de ruimte waarin ze stond. In het midden stond een zwaar notenhouten bureau. De man liep eromheen en plofte neer in een grote directiezetel.

‘Ga zitten.’

Hij wees naar een krukje dat voor het bureau stond. Timide nam ze plaats, haar knieën strak tegen elkaar. Zonder zelfs maar adem te halen,

keek ze omlaag naar de vloer voor zich.

‘Enig idee waarom je hier bent?’

Ze schudde haar hoofd.

‘Niet?’

Wat bedoelde hij? Moest ze het begrijpen, soms? ‘Er was telefoon...’ mompelde ze aarzelend. Zenuwachtig klemde ze haar handen ineen in haar schoot. ‘En die vrouw zei dat ik...’

‘Kijk me aan.’

Ze richtte zich op en keek.

‘Je hebt echt geen idee?’

Hij was echt helemaal kaal, zag ze nu. Als een biljartbal. Zijn zware onderarmen met enorme handen rustten op het bureaublad voor hem.

‘Hoe heet je?’

Waar sloeg dit op? Hij had haar toch net zelf geroepen?

‘Hoe?’ herhaalde hij bits.

‘Petrovna, Tatjana,’ fluisterde ze.

‘Sta op.’

Ze rechtte haar rug. Ze stikte bijna van angst, voelde hoe op haar voorhoofd het zweet begon te parelen. Toen stond ze op.

Zijn blik kroop goedkeurend over haar lichaam, van beneden naar boven.

‘Tatjana...’ Hij sprak haar naam zacht uit,

bijna devoot. ‘Haal die band uit je haar.’

Geschrokken keek ze hem aan. Zijn blik bleef even op haar borsten gericht, tot zijn koude ogen de hare weer dreigend opzochten.

Langzaam trok ze de haarband los en schudde haar hoofd, waardoor haar haren over haar schouders vielen.

‘Petrovna...’ Hij opende een dossiermap die voor hem lag. ‘De dochter van Nicolaj Petrov en Anouska Petrovna.’

Ze verstijfde bij het horen van de namen van haar ouders.

Hij leunde ontspannen achterover in zijn grote zetel. ‘Je ouders gaan eindelijk naar het werkkamp waar ze al jaren hadden moeten zitten,’ zei hij toen zacht, bijna achteloos. ‘Tenzij jij doet wat ik zeg.’

Ze voelde een golf van misselijkheid naar boven komen. Ze hadden ze, dat was haar direct duidelijk. Op een dag zou het zo ver komen, had haar vader haar altijd al voorgehouden. Ze moest zich erbij neerleggen; hij had van haar geëist dat ze dat beloofde.

Ze had het gedaan, al had ze eigenlijk geen idee wat dat betekende, tot ze wat ouder werd. Toen ze werd gebeld met de mededeling dat ze zich moest melden, was de angst haar toch

weer om het hart geslagen, ook al was het niet de eerste keer geweest.

Dit was het lot van een kind dat ouders had met een levensovertuiging die het communistische regime niet beviel. Al van jongs af aan maakte ze de intimidaties, pesterijen en arrestaties mee. Haar ouders waren na haar geboorte wat voorzichtiger geworden, maar de Petrovs weigerden hun mening voor zich te houden. Ze bleven deelnemen aan actiegroepen en demonstraties tegen het regime. Hun verzet mondde nogal eens uit in hardhandige aanhoudingen en dagenlange verhoren, maar om de een of andere reden was het allemaal nooit genoeg geweest om Nicolaj en Anouska echt op te bergen.

Als ze vrijkwamen, gingen ze al snel gewoon weer door. De weerzin tegen het systeem zat zo diep dat stoppen ondenkbaar was. Ze waren ervan overtuigd dat hun acties ooit succes zouden hebben en daarom ook een betere toekomst voor hun kind betekenden.

Jaar in, jaar uit groeide Tatjana Petrovna daardoor op in een wereld waarin ze niet wist wat er morgen zou gebeuren. Onzekerheid over de toekomst was voor haar normaal. Maar nooit eerder was ze opgeroepen om hierheen

te komen.

Ze zouden over twee dagen haar achttiende verjaardag vieren en Tatjana was een boodschappenlijstje aan het schrijven toen de telefoon ging en een vrouw met een onvriendelijke stem haar opdroeg om naar het Lubyankaplein 2 te komen. Tatjana wist dat weigeren geen optie was.

Het strakke grote vierkante gebouw, grijsgeel van kleur, waarvan haar vader had gezegd dat in de kelder mensen werden gemarteld en vermoord. Een levensgevaarlijk gebouw. In Moskou liep iedereen er met een boog omheen.

Voor de deur had ze zich bijna omgedraaid om er als een haas vandoor te gaan. Maar wat zou er gebeuren als ze niet kwam opdagen? Waar had ze heen moeten vluchten? En bovendien had ze niets gedaan.

De man achter het bureau beduidde haar om weer te gaan zitten. Hij pakte de telefoon op, drukte op een paar knoppen en zei toen iets, maar het was onverstaanbaar zacht. Hij legde de hoorn terug op de haak en zweeg.

Haar ogen richtten zich weer naar beneden, nu op de punten van haar schoenen. In de beangstigende stilte klonken haar eigen ademhaling en hartslag bijna oorverdovend.

Er werd geklopt en de man gaf een schreeuw. Achter haar ging de deur open. Voetstappen. Een hand greep haar bij de bovenarm en trok haar omhoog.

Nog voor ze iets kon zeggen, sleurde een soldaat haar mee de gang op. Terwijl hij haar door de gang voerde, zweeg hij en keek voor zich uit.

Tatjana liet zich meenemen. Angst was doodsangst aan het worden. Wat wilden ze? Waar ging dit om? Om haar ouders, dat was duidelijk, maar wat was er precíés aan de hand?

Ze keek haar begeleider van opzij aan, maar zag dat het zinloos was om hem iets te vragen. Hij was een machine.

*

‘Aan de Amsterdamse grachten...’

Anne kon het niet laten, ze zong mee zo hard ze kon. Ze was bepaald geen geboren Mokumse, maar haar jarenlange werk bij de Amsterdamse politie maakte niet alleen dat ze er dagelijks kwam en er uiteindelijk was gaan wonen, nee, de stad was van haar geworden. Amsterdam raakte haar, ze knokte er dagelijks voor om het hier beter en veiliger te maken.

Wat was er mooier dan dag in dag uit te werken voor al die mensen die hier leefden, werkten, vakantie vierden?

‘...heb ik heel mijn hart voor altijd verpand.’

Het lied schalde als ieder jaar over de afge-laden Prinsengracht. Op het drijvende podium had het Nieuw Amsterdams Klarinet Kwartet het programma van die avond verzorgd en begeleidde nu traditiegetrouw de zingende, gearmd heen en weer deinende massa mensen. De zang groeide uit tot een koor van wel duizenden stemmen langs de walkant van de gracht, op de bruggen en in vele tientallen boten op het water. Het Amsterdamse lied waarmee dit jaarlijkse concert traditiegetrouw afgesloten werd, maakte altijd weer emoties los; het leidde tot vreugde en tranen aan de voet van de Westertoren.

Ook Anne stak haar arm door die van Harold en trok hem haast automatisch heen en weer.

Hij keek wanhopig. Als er iets niet bij hem paste, dan was het wel dit volksvermaak. Dat speciale gevoel wat Anne met Amsterdam had, dat was hem bovendien vreemd. Misschien had Harold Brown uit Den Haag toch meer Britse genen dan hij aan zichzelf wenste toe te geven.

Anne gluurde even opzij. Hij keek schaapachtig voor zich uit, terwijl ze behoorlijk aan zijn arm moest trekken om hem in beweging te houden.

Opgelucht haalde hij adem toen de laatste tonen van het lied wegstierven en een luid applaus met veel gejuich opging. Eindeloos bleef het volk staan klappen, alsof dit de mooiste muziekuitvoering was die ze ooit hadden meegemaakt.

‘Geef mij maar een normaal concert,’ zei hij, terwijl ze gearmd huiswaarts liepen. ‘Met gereserveerde stoelen, perfecte akoestiek en een goed glas whisky in de pauze.’

‘Doe niet zo stijf,’ zei ze lachend. ‘Vond je het niet mooi dan?’

‘Tot de finale was het van een redelijk niveau,’ antwoordde hij. ‘De musici waren uitmuntend, de geluidsinstallatie ging nog net, het gepraat en gelach en geproost en krakende zakken chips en vooral die lallende knullen op hun vrijgezellenavond maakten het al wat minder. Maar dat lied, dat doet toch de deur dicht, hoor.’

‘Haags hopje...’ zei ze minachtend. ‘Het is toch ook vreselijk, hè? Dat ik je hierheen gesleept heb.’

Hij glimlachte. ‘Ik heb een uurtje kastijding graag voor je over.’

Het werd tijd om van onderwerp te veranderen, vond ze.

‘Had ik trouwens verteld dat ik maandag naar Den Haag moet? De grote baas zelf wil me spreken.’

Harold hield in. ‘De minister?’

Ze zuchtte. ‘Dat is jouw grote baas. De mijne heeft een blauw pak aan met heel veel tressen. Galesloot. Die heeft me uitgenodigd.’

‘Voor wat?’

Ze lachte. ‘Ik dacht dat jij me dat nou juist kon vertellen. De Centrale Nederlandse Inlichtingendienst weet immers alles.’

Anne had geen idee waarom ze door Evert Galesloot was opgeroepen. Ze had de man tot dan toe alleen maar op de televisie gezien. Dat gegeven had haar wel geërgerd. Door de reorganisatie naar Nationale Politie waren de gezagsverhoudingen in één keer totaal veranderd. Voorheen werd het veiligheidsbeleid in Amsterdam bepaald, maar nu was er sprake van een ‘landelijke prioriteitsstelling’.

Het was een term die een andere inhoud had dan wat Anne in eerste instantie had gedacht. Nee, er werden geen kernachtige beleidslijnen